

Философията

Философските основи на японските бойни изкуства най-пълно са разработени и обогатени от Морихей Уешиба.

През своя житейски път Уешиба още от малък е обучаван в традициите, а по-късно се насочва и към свои философски търсения. Постепенно той достига до собствена философска концепция, която обяснява чрез практиката на Айкидо. Но нека проследим неговия път.

На седем години изучава китайските класици – Конфуцианските текстове, но сухата моралистична материя не го влече и той проявява интерес към тайните Шингонски церемонии, техниките за медитация и магии.

ШКОЛАТА ШИНГОН – „ИСТИНСКОТО СЪРЦЕ“

е основана от монаха Кукай (774 – 835). Според учението му безграничната вяра в Буда води хората от светските грижи към спасение. Отличителната особеност на школата става ярко изразената търпимост към Шинто. През 937 г. в Шинто се оформя своеобразно направление, получило названието Рьобу-шинто, т. е. Двойно шинто, обединяващо двете учения.

Едва дейността на великите реформатори, като Денгьо-дайши (767 – 822) и Кобо-дайши (Кукай), приближава до известна степен възвишената будистка философска система до японското общество – те полагат основите на създава-

нето на будистко-шинтоисткия синкретизъм.

Шингонският будизъм използва танкретическия метод, сложни ритуали, тайни бдения и богатата емоционална помощ на изкуствата, музиката и собственото тяло. Шингон използва особено широко санскритски мантри и це-

ремонии, като „гома“ /огнената служба/.

В допълнение към Шингонско-будисткото си обучение Морихей Уешиба става ревностен вярващ в шинтонските богове на Кумано.

Думата „шинто“, с която се означават в науката всички примитивни народни вярвания, се появява в момента, когато архипелагът се намирал под силното влияние на една чужда култура, свързана с будизма. Това става в средата на VI век. Родните японски култове били наречени „пътят на боговете“ за разлика от привнесения „път на Буда“ (буцудо).

Характерна за шинтоизма е неговата освободеност от религиозната идея за „централната власт“ на всевишния. Той проповядва преди всичко култ към прагедите и преклонение пред природата. Основан е на

моралното правило: „Постъпвай съгласно законите на природата, като при това щадиш обществените закони.“

Сведения за шинтоизма намираме в „Коджики“ („Записки от древността“, 712 г.) (248) и „Нихонги“ (Анали на Япония“, 720 г.). „Коджики“ е близка и родна книга за всеки японец. В нея може да се открие всичко, което съставлява самобитното, свободното от всякакви примеси съдържание на японския национален дух.

Шинтоизмът е формирал у японците специфич-

ДОБРОМИР
ДРУМЕВ

на бойното изкуство Айкидо

чен възглед за света на нещата, природата, взаимоотношенията. Този възглед се основава върху пет концепции:

Всичко съществуващо е резултат от саморазвитието на Космоса: светът се е появил сам по себе си, той е цялостен и съвършен. Съгласно шинто регулиращата сила на битието изхожда от самия космос, а не от някакво върховно същество (Бог).

Втората концепция подчертава силата на живота. Съгласно митологията на японците първото сексуално сближаване става между боговете. Поради това сексът и моралната вина никога не са свързани в съзнанието на японците. Всичко, което е естествено, трябва да се уважава. Не заслужава внимание само „нечистото“, но всяко „нечисто“ може да бъде пречистено. Към това са насочени ритуалите в шинтоистките храмове, изработващи у хората способности към приспособяване и търпимост.

Третата концепция утвърждава единството на природата и историята. В шинтоисткия мироглед няма деление на живо и неживо: във всичко природно, както и в самия човек, живее по едно божество (ками). Някои смятат, че самите хора са ками, или по-точно – ками се намират във всеки човек. Според шинто светът на ками не е откъснато обиталище, различно от света на хората. Ками са обединени с хората, затова човек не трябва да търси спасение в някакъв друг свят. Спасението, учи шинто, се осигурява чрез сливане с ками във всекидневния живот.

Четвъртата концепция е свързана с многобожието. Шинто възниква от местните култове към природата, местните родоци и племенни божества. Първобитните шамански и магьоснически обреди на шинто достигат известно уеднаквяване едва през V – VI в., когато императорският двор взема под контрол дейността на шинтоистките храмове. През X век се изготвя списък на шинтоистките богове (тогава пантеонът на шинто наброява 3132 богове). По-нататък броят им постепенно нараства.

Петата концепция на шинто е свързана с националнопсихологическата основа. Според нея боговете ками са се породили не от хората изобщо, а само от японците. Заедно с това шинто не забранява японците да изповядват която и да било друга религия.

През 1919 г., на тридесет и шест години, Морихей се среща в Аябе (малък град близо до Киото) с най-загадъчната фигура в японската история на XX в. – Онисабуро Дегучи. Той отдава себе си на изучаване на Учението на Омото-кьо („Учение за Великата основа“). Следвайки повелите на Дегучи, че изкуството е майка на философията, Морихей започва да се занимава с калиграфия и поезия.

Синкретичните идеи на Омото-кьо Дегучи формулирал в трите поучителни звена на своята школа:

1 – Наблюдавайки природните явления, ще стигнеш същността на истинско божество.

2 – Наблюдавайки непрекъснатите превръщания в природата, ще постигнеш същността на жизнената енергия (ки) на единното истинско божество.

3 – Наблюдавайки психиката на животните и хората, ще постигнеш душата на единното истинско божество.

И Морихей Уешиба следва заветите на Омото-кьо през четиригодишната си аскеза на пустинен планински връх. Изучаването на класическата китайска и японска философия в съчетание с внимателното наблюдение на живата природа го довело до създаване на учението за концентрацията на жизнената сила (Айки).

Философията на Айкидо не е някакво ново учение, което се постига с разума, не е религиозна секта, която да въздейс-

тва на емоциите на вярващите, тя е практически осъзнаване на единството (психофизическо) на човешкото същество и връзката му в глобалната система – Човекът и Космосът. Както подчертава самият Уешиба:

„Айкидо е религия, която не е религия; то усъвършенства с появата си другите религии и се проявява като техен завършен израз. От мига, в който станете сутрин, до мига, в който се оттеглите за нощта, трябва да следите и неговите обитатели.“

Айкидо се използва след дълъг период на тайнственост. Това е време, през което то е било познато на сравнително ограничен брой хора. Айкидо се смята за едно от най-сложните и изтънчени бойни изкуства – ефективно учение за развитие, интеграция и хармонизация на всички човешки сили.

На пръв поглед Айкидо е неповторим метод за самозащита срещу всякакъв вид атака, извлечен от древното японско Бу-дзюцу /военни изкуства/. При по-внимателно разглеждане се вижда, че то е учение за координация, метод за сливане на тялото и ума, за сливане на индивидуалните физически и умствени качества, вследствие на което практикуващият се превръща във всеотранно развита личност.

Според Андре Ноке – личен ученик на Уешиба:

„Айкидо е пътят за практическото изследване, прилагане и осъзнаване законите на единство между тяло и дух. Това обединение е абсолютно необходимо, защото духът изразява своята сила чрез тялото.“

В превод „Айкидо“ означава метод или път („do“) за координиране или хармонизиране („ai“) на умствената енергия („ki“). Самото понятие „Айки“ е израз

на психическата нагласа или на личностна енергия, която се настройва ("зале-ня") за тази на противни-ците. В действителност в своя по-общ смисъл „Джу“ – използвано в Джу-джуцу, означава същия принцип на гъвкавост и адаптация, но „Айки“ има едно по-дълбоко значение. То е по-скоро умствено и философско, което напо-ня за китайската доктри-на за „Ин-ян“.

Както подчертава М. Саотоме:

„Вашият партньор и вие сте живите символи на „ин“ и „ян“, вие сте кръговра-ътът на противоположни енергии, които се съединя-ват в спираля.“

„Айки“ набляга по-малко върху техниките на тяло-то, а повече върху поня-

тието „ки“ („ки“ на япон-ски – „чи“ на китайски).

Това понятие намираме не само в китайските и японските трактати по бойни изкуства, но то е и крайъгълен камък на източ-ната медицина. В трудо-вете на Г. Лувсан е форму-лирано от медицинска гледна точка:

„Чи“ – това е жизнената енергия, начало, функцио-нална активност на орга-низма. Понятието „чи“ се разделя на следните: пър-вична чи, хранителна чи, дихателна чи, защитна чи. Освен това всеки орган има свое чи.“

Колкото и трудно да се превежда това понятие, всички майстори по бойни изкуства са в съгласие, че „ки“ е истинският извор на ефикасността.

Човек веднага си спомня фантастичната ефикас-ност, която показва М. Уешиба в напреднала въз-раст, както и някои други живи експерти по Айкидо.

Специфичният боен ме-тод рабит от Морихей Уе-шиба съчетава практиче-ски самозащитни движе-ния, извлечени от боевете с копия и сабя, Джу-джуцу, Айки-джуцу и др. Бойни из-куства. От самото нача-ло на практиката ударени-ето пада върху сливане на мисъл и действие и върху разгръщането на умстве-ната енергия или „ки“.

Айкидо е уникален метод за самозащита, еднакво при-ложим както срещу един, така и срещу много против-ници. Може да се практику-ва от млади и възрастни хора и от двата пола.